Це вперше, відколи одружився, Іван Сухоручко вибрався з вудками до води, та й то воно вийшло якось не по-людськи: надулася дружина Ганя, хоча й не здогадувалася, що його тягне до річки; казала, що рибалка з Івана нікудишній і взагалі — він живе чужим розумом.

Раніше Ганя так не думала, все почалося після того, як Іван поміняв роботу зубного техніка на директора краєзнавчого музею (заочно закінчив історичний), і хоч тепер мав посаду, можна сказати, інтелігентнішу, однак у заробітку втратив.

А як навчався Іван в університеті, то Гані це так подобалося! Навіть пишалася чоловіком, коли він десь на людях розповідав про Олександра Македонського чи про династію Романових. Од Гані часто можна було почути: "Це треба спитати у Вані" або "Це Ваня знав". Тепер же чоловікові оповіді якось ураз нагнали Гані оскому, могла перебити його отак на півслові, ні з того ні з сього: "Ну ти, Македонський! Лучче б цвяха забив у стіну, як маєш ото розбалакувать". При цьому в Ганиному роті погрозливо зблискувала золота коронка, яку Сухоручко склепав ще як працював у протезній майстерні, а скельця Іванових окулярів туманіли, і він брався до якоїсь жіночої роботи, бо й справді був удатніший помити посуд, аніж забити цвяха так, щоб той не зігнувся. На Ганю не ображався, хіба що брало за живе оте її "Македонський", яке аж ніяк не приставало до Івана, чоловіка тихого й сумирного, як мураха.

Але то — дрібниці. Якщо десь у гурті чоловіки скаржилися на своїх жінок — так, задля годиться, Іван здивовано зводив угору тоненькі дівчачі брови й казав: "А моя ні, моя Ганя не така". І то щиро казав, так він і думав.

От і зараз, ідучи лісом до річки, усміхався сам до себе, що яка ж вона чудна все-таки, його Ганя. То спершу розпринділася, а потім наче й зраділа, що він іде на риболовлю, бо свіженька юшечка таки не завадить у хаті.

А без риби Іван не повернеться. Знав одне місце, до линок аж кишів, — це коло дядька Комара, чия хата відірвалася од хутора, що тулився понад річкою, і дядька поживав у ній паном діло. Сам так любив казати про себе (Іван, як був нежонатим, частенько до нього навідувався): "Живу як пан. Той має машину, той купу грошей, а я, Ванюшко, найбагатший. Річку маю!"

Он його хата, на горбку,— хоч і вітри продувають, зате весняна повінь не підточує. Комаревої баби, видно, немає вдома, бо стриміла б на городі, а дядько мусить бути: то взимку він кочегаром працює в райцентрі, а влітку — ні, влітку він річку глядить.

Тільки-но загарчав собака в дворі, як і сам господар став на порозі. Вийшов назустріч Іванові — сухорлявий та чорний з лиця, мов косар у жнива,— сміється і спокійно так, паче бачив Івана ще вчора, зняв маленького картузика-оладка, виказуючи своє шануваннячко:

— То це ти, Ванюшко, рибалить зібрався?

— А клює?

— Ого! Ще й як. Вчора тут хлопці ваші, з містечка стільки взяли...

Ну от, знову дядько за своє "вчора". Це завжди як тільки Іванові не везе, то він: "Ех, і чого ти вчора не прийшов? От де вже ловилася, так ловилася. Даю гарантію. А сьогодні, бач, вітер сєверний, то вона й той... не дуже". Якщо ж вітер південний, Комар бідкається, що повівав з юга, через те й не клює. Або: "Це сьогодні хвиля, то вона не бере, а якби ти, Ванюшко, вчора прийшов — тихо ж було! — так насмикав би. А коли не клює за тихої погоди, Комар неодмінно зронить: "Залягла на дно халера. От аби хвилька хоч невірненька, то вона б під'юджувала. Вчора хвиля була веселенька — і чого ти не прийшов?"

А то нарешті Іванові пощастить, він наловить повен целофановий мішечок риби, і сідають з дядьком на бережку полуднувати. Комар і тут не змовчить: "Це якби ти, Ванюшко, вчора прийшов, о да! Вчора у мене такий обід був, у-у-у! Даю гарантію. Дістав із льоху капустки квашеної, то вона ж, знаєш, і так у нас жирна, а баба ще цілу ложку олії туди втелющила. Ото да, куди цій рибі!"

Сам дядько Комар ніколи не ловив риби, але завжди крутився коло рибалок, прив'язував їм гачки такими вузликами, що тільки він умів, позичав човна, показував, де рити черв'ячки та де найвезучіше місце. Одну мав слабкість: вважав цю річку за свою власну, бо корму рибі викидав стільки, що можна було б вигодувати доброго кабана. Отож, якщо хтось йому не сподобається, то гляди, щоб і з річки не спровадив. Але Іван був у Комара людиною привілейованою, дядько до нестями любив оті його розповіді про Македонського та про всяких царів, що колись володарювали світом, як оце він, Комар, річкою.

Іван прилаштовується з вудками на своєму старому місці, коло осоки, дядько приносить йому консервну бляшанку з черв'яками, які лишили вчорашні рибалки, і теж всідається поруч. Довго мовчить. Та мовчанка означає, що Комар обмізковує якесь вельми серйозне питання "про політику".

А сонце, дарма що година ще рання, припікає все дужче і дужче, вже й сосну трохи підпарило в лісі, і звідти легенький вітрець доносить запах живиці. Гіркувато-солодкий дух ще більше роз'ятрює щем, який знову озвався в Іванових грудях сьогодні вранці. Озвався — й повів до річки.

— Ти мені, Ванюшко, краще от що скажи,— нарешті починає Комар тихим, майже таємничим голосом.— Чого той шах іранський казиться?

— З жиру,— скупо відказує Іван, але дядька ця відповідь зовсім не влаштовує. Те, що всілякі царі казяться з жиру, він і сам знає. Тут

хотілося б грамотнішого пояснення, однак у Івана сьогодні, видно, не лежить душа до розмов. З ним щось не те. Скельця окулярів ніби й на поплавці дивляться, а очі хтозна й де. Сивим туманцем взялися.

— Не клює,— зітхає Іван. І більш нічого. Бо те, що в нього на думці, не треба знати Комареві. Нікому не треба. Те — його.

Тоді теж пряжило сонце, розімліла сосна стікала потом-живицею, і вітер доносив на берег її гіркувато-солодкий дух. На грозу йшлося.

Злива застала його зненацька (до останньої миті ждав переддощового кльову), і поки зібрався шукати якогось прихистку, промок до нитки. Де вже там ховатися! Так і пересидів грозу під дощем. Діждався сонця, стягнув із себе прилиплу до тіла одіж, викрутив її і повісив сушитися на кущі шипшини, а сам — знову до вудок. Та так засидівся (риба після грози гуляти почала), що коли озирнувся на кущ, одежі не було й близько. Він туди, він сюди — нема! Наче ж і вітру не було, щоб її підхопив, і дітвори ніякої. Чудасія...

Коли це чує за кущем: "Хі-хі-хі". Тоненько так, наче миша писнула. Іван туди, а там причаїлося Комареве дівча, Тетянка, худе таке, тонконоге, а личко забризкане ластовинням. Світить на нього тернинами очей.

— То це ти?..

— Ні, не я.

— А хто ж?

— Хтокало.— І знов: — Хі-хі-хі.

— Оддай штани,— сказав Іван і якось присоромлено глянув на свої голі ноги. Нижче широких чорних трусів вони були білими, як молоко.

— Сорока вкрала твої штани,— сказала Тетянка і глянула на вершечок дикої груші.

Іван і собі позирнув угору: там, на найвищій гілці, і справді чорніла, ніби сорочине гніздо, його одежа. Ти бач, аж куди воно видряпалося, це сороченя!

Іван роздивився довкола, але на піскуватому березі не було й грудочки, щоб збити нею "гніздо".

— Ну підожди ж, капосне.— Він позав'язував з боків широкі холоші трусів і подерся на дичку. Підтягнувся па сучку спритненько, аж сам собі здивувався (Іван же й на турніку якщо раз підтягнеться, то й добре), а тоді стриб-стриб — і вже на землі, штани зодягає.

— Усе на місці? Нічого не загубив? — сміється Тетянка.

Ти бач, дівчисько дівчиськом, а й собі туди ж.

— Ти в який клас ходиш? — спитав грізно.

— Отакої. Я вже школу закінчила.— її щоки враз налилися такими рум'янцями, що де й ділися ті веснянки.

— А показуєш на семикласницю.

— Старий знайшовся.

— Та для тебе в діди годжуся. Жмурки в голові...

Тетянка опустила очі, а потім різко підвела їх і скропила Івана таким синім поглядом, що він аж зніяковів.

Пізніше не раз бачив її коло річки. Як тільки всідався на своєму місці, Тетянка неодмінно виходила з відром до води або ставала на березі й голосно кликала каченят: "Пуль-пуль-пуль-пуль". Іван помітив, що вона почала зачісуватись по-жіночому, збирала коси у вузлик, і здавалося, навіть хода її змінилася — стала пругкішою і якоюсь виклично незалежною. До нього майже не підходила, та й Іван був мамулуватий на слово, ото тільки й розбалакувався з дядьком Комарем.

А одного разу почув на собі чиїсь очі, озирнувся — Тетянка. Стояла з кошичком на руці, у новенькому ситцевому платтячку, яке сумно цвіло дрібненькими жовтими братиками.

— А я по маслюки йду.

— То, може, й мене візьмеш?

— Ходімо, хіба мені жалко...

Ішли лісом, ніякі маслюки їм не траплялися, лиш руда торішня глиця шурхотіла під ногами.

— Хі-хі-хі,— раптом тоненько пирснула Тетянка, й Іван зрозумів, що це вона підсміюється над ним.

— Чого ти?

— Ех ти, старий, а не знаєш, що маслюкам ще не пора.

— То ти знов за своє?

— Щоб знав... Ото щоб знав,— застрибала Тетянка па одній нозі й заллялася дрібним сміхом.

Він розгублено дивився на неї і раптом вигукнув:

— От візьму зараз і... і поцілую!

— Поцілуй...

Нараз Іван зрозумів, що це новеньке платтячко — для нього, і ці коси, гладенько причесані назад, з рівненьким проділом — для нього, і він помітив, як під жовтими братиками тремко дихають гостренькі, мов опенькові шапочки, груди. Іван занишк, од несподіванки йому пересохло в горлі.

— Злякався? — спитала Тетянка, і йому здалося, що очі її вже не сміються, а синіють якоюсь дорослою, жіночою тугою.

— І що ж ти надумала робити далі?

— Як що?

— Після школи — куди? — повагом, по-батьківськи перепитував Іван: мовляв, пожартували — і досить.

— А-а-а... Не знаю ще.

— А пора знати,— знову сказав по-батьківськи, повчально так, аж самому стало недобре.

— Мабуть, поїду до дядька у Кривий Ріг. Там роботи хватає.

— Он як.

— А може, й не поїду,— задумливо проказала Тетянка і крадькома глянула на Івана.— Там ще видно буде.

— Я був у Кривому Розі. Веселе місто.

— То ти радиш їхати?

— А чого ж... Втім, думай сама.

А коли повернулись до річки й Іван зібрав своє причандалля, щоб рушати додому, Тетянка враз підійшла до нього так близько, що мало не торкалася Івана гостренькими грудьми, і зашепотіла йому в лице:

— Нікуди я не поїду, чуєш? Не поїду! — Повернулася й побігла до свого двору.

Потім зупинилася коло воріт і гукнула звідти вже веселенько, мовби то й не вона заглядала Івану в лице:

— Я тебе підманула, чуєш?!

Як же це воно сталося, що потому Іван так довго не ходив на риболовлю? Боявся? Тепер він не міг собі пояснити. Літо збігало, а він ждав чогось, виглядав, та от дивина: чимдалі — усе частіше згадував дивакувате дівча і його гарячий шепіт: "Нікуди я не поїду, чуєш?"

А однієї ночі йому наснився ліс із величезними, як у казці, деревами і якась невідома дівчина, і вранці Іван не витримав, ухопив вудки й подався до річки. Раптом захотілося її побачити, якось так болісно захотілося, як, буває, завербованому в далекі краї чоловікові запрагнеться бодай одним оком глянути на кущик безу, що росте під рідними вікнами.

Тільки глянути — і все.

— О, Ванюшко,— зустрів його дядько Комар.— Добре, що ти навідався, бо мені оце ні з ким і словом перекинутись.

— А Тетянка? — зопалу сказав Іван перше, що мав на думці.

— Тетянка? Поїхала. Вчора.

— Куди?

— У Кривий Ріг.

Вчора...

І так порожньо стало тоді на душі, аж страшно — ні жалю, ні болю, сама порожнеча у грудях, дихнути нічим. Лиш подумав, що коли сняться величезні дерева, то це на погане...

Тепер поплавці стриміли непорушно, наче очеретяні дудочки, виглядали з води, і дядько Комар почувався незатишно: не вгодив він сьогодні Іванові своєю річкою, тому й сидить хлопець такий намурмосений, не розповідає отих королівських придибенцій, од яких у дядька свербіло під ложечкою.

— Зараз, Ванюшко, я тебе розвеселю трохи.

Комар підвівся, пішов до хати і згодом повернувся з музикою — Іван ще здалеку почув, що в його руках шкабарчить транзисторний приймачик.

— Оце таке маленьке радівце, а й Америку ловить,— тішиться дядько і знову сідає коло Івана.— От уже повидумували. Це ж, Ванюшко, чиясь голова допетрала, даю гарантію.

Але "радівце" Івана не розвеселило, скоріше навпаки: тут і так кльову немає, а дядько ще й шкабарчалку приніс, щоб рибу розлякувати. Видно, доведеться вертати додому з порожніми руками, то це Ганя знову почне... Ну та нехай. Так мені й треба,— із солодкою зловтіхою подумав Іван. А то наобіцяв дурниць усяких... рибка, юшечка свіженька... Тьху! Ніби він і справді йшов сюди заради риби.

— Оце ж недавнечко приїжджали до мене гості,— вів своєї Комар,— з Кривого Рога, то зять Санюшка подарував мені це радівце та каже: "Нате вам, тату, щоб не скучали за нами. Крутнули — співає, ще раз крутнули — про політику розказує". А як же ти, бідна голівонько, не будеш скучати, як воно, той Кривий Ріг, аж де.

Дядько ще говорив, говорив, а Іван і не чув його зовсім, лиш чув, як болять йому очі від сонячних зайчиків, що стрибали в лице з води золотої, та чув ще гіркий лоскіт у горлі од крутого соснового духу.

— Залягла на дно халєра,— знов завів Комар мову за рибу.— Може б, рака впіймати, та на шийку ракову клюне?

— Вона як бере, то бере.

— Або мотиля вирити.

— Атож... мотиля.

— Слухай, Ванюшко, а ти макуху сьогодні кидав?

— Ви б, дя, краще радіо вимкнули. Нехай не шкабарчить,— не витримав Іван.

— Та що радіво? Вимкнути — не штука, якби ж гарантія, що воно поможе. І чого ти, Ванюшко, вчора не прийшов? От де ловилася. Хлопці ваші ж, з містечка, по відру...

Івана вже починали дратувати ці балачки, бо знав, що якби він і вчора сюди прийшов, однак запізнився б. Таки його Ганя і тут правду казала: рибалка з нього нікудишній, то й немає чого ходити до річки.

Краще б цвяха забив у стіну!